

‘Risico-analyse’ van Teeven valt niet overal goed

■ ‘Uitspraak over dood inbreker kan ook tot gewelddadiger gedrag leiden’

Van onze redactie politiek

Teurig, maar een ‘inbrekersrisico’. Zo beoordeelt VVD-staatssecretaris Fred Teeven (veiligheid en justitie) de dodelijke afloop van een inbraak eerder deze week in het Noord-Brabantse Diessen. Na een vechtpartij met de bewoners overleed de insluiper, een 37-jarige man.

De staatssecretaris deed zijn uitspraak in een gisteren gepubliceerd interview met *De Telegraaf*, en gaf aan verheugd te zijn dat de bewoners na het voorval niet zijn aangehouden. “Zij zijn de slachtoffers, de inbreker hoort daar niet te zijn”, aldus Teeven. Het Openbaar Ministerie onderzoekt nog wat zich in de woning heeft afgespeeld. De bewoners zijn daarbij verdachten met ‘een bijzondere positie’, en hoefden dus niet meteen te worden ingerekend.

Die aanpak is in lijn met het huidige kabinetsbeleid, zoals premier Mark Rutte bij de presentatie van het regeer- en gedoogakkoord al aankondigde: “Als u een ferme tik uitdeelt aan een inbreker, slaan we de inbreker in de boeien en niet u.”

Op het Binnenhof zorgde de uitspraak gisteren voor gemengde reacties. De staatssecretaris kreeg bijval van Kees van der Staaij: “Teeven heeft gelijk: inbreken is niet alleen verkeerd, maar ook erg riskant”, twitterde de SGP-leider. PvdA-Kamerlid Ahmed Marcouch vindt dat mensen het recht hebben zichzelf en hun

spullen te verdedigen, maar dat het daarbij duidelijk moet zijn dat mensen die dat met geweld doen zich moeten verantwoorden bij de rechter. “Er is een dunne scheidslijn tussen zelfverdediging en eigenrichting”, zo zei Marcouch. Ook het CDA waarschuwt voor de risico’s voor bewoners. Kamerlid Peter Oskam: “Er is altijd het risico dat de rechter er anders over denkt dan de staatssecretaris.”

Het felst was SP-Kamerlid Nine Kooiman, die vindt dat Teeven met zijn uitspraak oproept tot geweld. “Als mensen geweld gebruiken tegen inbrekers, komen die beter bewaard. En dan kunnen de bewoners slachtoffer worden”, aldus Kooiman, die aangaf de uitlatingen van Teeven in de Kamer aan de orde te willen stellen.

Zelf is de staatssecretaris zich van geen kwaad bewust. Tegenover de NOS reageerde Teeven op de kritiek vanuit de Kamer: “Ik roep niet op tot geweld, maar wel tot een weerbare samenleving. Mensen mogen hun eigendommen verdedigen, hun lijf en leden, en ook hun gezin. Daar staan we voor als kabinet.”

De stevige taal van Teeven is de VVD niet vreemd. In 2002 liet partijgenoot Johan Remkes, toen minister van binnenlandse zaken, zich eens uit over een voorval van zinloos geweld met dodelijke afloop. Remkes zou de daders het liefst ‘een gigantische rotschop’ hebben verkocht.

Wat bestuurder vindt van geweld doet niet ter zake, Justitie beslist

Adri Vermaat

“Sla ze maar verrot”, zei de burgemeester van Zaltbommel bijna twee jaar geleden, nadat een filiaalhouder van winkelketen Blokker drie overvallers met een karatetrap had weggejaagd.

Zeker als politici en bestuurders het rempedaal loslaten, geeft geweld tegen dieven en overvallers discussie. VVD’er Mark Rutte en zijn partijgenoten Fred Teeven en Ivo Opstelten mogen dan als bewindslieden geen bezwaar hebben tegen het uitdelen van een klap aan de crimineel, uiteindelijk beslissen Openbaar Ministerie (OM) en rechtbank over achtereenvolgens strafvervolgving en mate van schuld.

Als een inbreker door toedoen van zijn slachtoffer(s) gewond raakt bij het uitoefenen van zijn ‘vak’, of overlijdt, moet politieonderzoek uitwijzen of er sprake was van noodweer. Tot enkele jaren geleden kwam het voor dat verdachten, burgers die een overval of inbreker verwonden of doodden, hangende het onderzoek in voorarrest bleven.

De richtlijnen hierover zijn versoepeld. Formeel is een slachtoffer die een dader doodt, gedurende het onderzoek weliswaar verdachte,

maar hij hoeft niet naar de cel. Pas wanneer blijkt dat er buitensporig geweld op de inbreker of overvalder is toegepast en dat niet uit noodweer is gehandeld, verandert het juridische traject. Waar het om gaat, is dat het geweld tegen inbrekers en overvallers ‘proportioneel’ is.

In zijn algemeenheid is niet aan te geven waar buitensporig geweld begint. Elk incident verschilt. De omstandigheden waaronder geweld wordt toegepast zijn nooit dezelfde. De aanmoediging van de burgemeester van Zaltbommel die ‘Sla ze maar verrot’ riep, kan beter niet als richtlijn worden gevolgd. Die zinsnede immers kan worden uitgelegd als eigenrichting, met alle juridische gevolgen van dien.

Niet alleen burgers hebben moeite de scheidslijn vast te stellen, politie en Justitie ook. November vorig jaar betrapten vier mannen bij het Frans Ottenstadion in Amsterdam een 50-jarige inbreker. De man werd met een honkbalknuppel geslagen en raakte in coma. De vier mannen werden opgepakt. Drie van hen kwamen snel vrij. De hoofdverdachte mocht, wegens familieomstandigheden, in januari naar huis. Het OM moet nog beslissen of de vier daadwerkelijk worden vervolgd.

Ollie B. Bommel

Veel Bijbel in verhalen van Marten Toonder

Stripbeer Olivier B. Bommel en Tom Poes zijn niet gelovig, laat staan dat ze een kerk bezoeken. Toch wemelt het in de verhalen van de kasteelheer en zijn vriendje van de verwijzingen naar de Bijbel en het christendom. Dat schrijft neerlandicus Klaas Driebergen in zijn boek ‘Bommel en Bijbel’.

De verwijzingen zijn talrijker dan menig lezer vermoedt, aldus Driebergen. “Toonder verhiel zich kritisch tot het christelijk geloof en daar is in verschillende verhalen de weerslag van te vinden.” Marten Toonder had een afkeer van mensen die anderen hun

geloofswaarheid wilden opleggen. Wel noemde Toonder zichzelf ‘het tegendeel van antireligieus en al helemaal geen atheïst’. Hij was gedurende zijn leven bezig met uiteenlopende vormen van spiritualiteit. Ter gelegenheid van het Toonderjaar – de schrijver werd honderd jaar geleden geboren – verschijnen dit jaar diverse publicaties over Toonder en zijn strips. Het boek van Klaas Driebergen gaat als enige uitsluitend in op de rol van het christendom en de Bijbel.

Zo ligt aan het verhaal ‘Heer Bommel en de zelfkant’ het bijbelboek Job ten grondslag. Het is een verhaal over de tovenaer Hocus Pas, wiens geweten zich van hem afsplitst. De gewetenloze Hocus Pas wil aan zijn geweten (het klei-

ne vrouwtje op bijgaande illustratie) tonen dat hij anderen even slecht kan maken als hijzelf. Het goede vrouwtje, zijn geweten dus, sluit een weddenschap met hem. Heer Bommel valt ten prooi aan deze Hocus Pas, die de beer zijn kasteel, geld en andere goederen afneemt. Toch wordt Bommel niet slecht en loopt het verhaal goed af.

Driebergen: “Toonder kende het verhaal van Job goed. Volgens Toonder waren God en duivel één. Het goede overwint uiteindelijk, maar toch is Toonders godsbeeld negatief. Over Job zei Toonder ooit: ‘God zit daar met de duivel maar een beetje te pokersen.’”

DE VERDIEPING 7

Een heer van stand en de Bijbel

‘Europese jeugd kan in Azië aan de slag’

■ Universiteit: Maak studie universeel

Laura van Baars

De Europese jeugdwerkloosheid is oplosbaar als studenten opgeleid worden tot universele werknemers, die overal ter wereld aan de slag kunnen. “Studenten moeten moeiteloos kunnen gaan naar waar werk is”, zegt Sibrand Poppema, bestuursvoorzitter van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij beraadslaagde deze week met 76 collega’s van Europese en Aziatische universiteiten over de uitwisseling van studenten.

Kua Wongboonsin, vice-voorzitter van de Chulalongkorn universiteit in Bangkok, denkt dat Europa met goed onderwijs niet bang hoeft te zijn voor een ‘brain drain’ uit landen als Spanje en Griekenland. “In plaats van een brain drain, krijg je een mondiale circulatie van ‘brains’.

Niet alleen Europese burgers kunnen volgens de universiteiten baat hebben bij werk in Azië, werk waarvan ze de ervaringen later in het vaderland weer kunnen inzetten. Aziatische landen willen graag leren van

Europa. Op iedere Nederlandse student die naar Azië gaat, komen er acht naar Nederland. Wongboonsin ziet de vergrijzing in Europa als een kans: “Azië is een jong continent. Er zijn bij ons genoeg jongeren die de banen kunnen vervullen die in Europa door vergrijzing onbezet blijven.”

Aan de bestuursvoorzitters de taak om ervoor te zorgen dat de opleidingsniveaus in oost en west vergelijkbaar zijn. Alleen dan kan de circulatie echt op gang komen. Diploma’s moeten overal erkend worden. Bovendien moet het denken van studenten anders: ethisch bewuster, internationaler en vooral interdisciplinair. Een bioloog moet ook verstand hebben van sociologie of demografie om later een probleem als voedselschaarste te kunnen oplossen, vindt Poppema. Bovendien moeten ze ondernemender worden. “Werkzekerheid is er pas als je je talenten op allerlei plekken kunt gebruiken.”

ECONOMIE 13 ‘Wij leiden mensen op die banen scheppen

‘Pak mensenhandelaren ook financieel harder aan’

Van onze verslaggever

Mensenhandelaren moeten zelf opdraaien voor de kosten van opvang van hun slachtoffers. Dat bepleiten Khadija Arib (PvdA, Tweede Kamer) en Lodewijk Asscher (PvdA, wethouder Amsterdam) vandaag in *Trouw*.

Volgens hen bestaat er een chronisch gebrek aan opvangplaatsen voor slachtoffers van mensenhandel – voor de overgrote meerderheid vrouwen en mannen die zijn uitgebuit in de prostitutie. Doordat zij op een wachtlijst voor opvang belanden, wordt de kans groter dat zij terugvallen in de wereld die zij probeerden te ontvluchten. Vorig jaar werden meer dan 1200 vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel geregistreerd. Er zijn nu 70 opvangplaatsen speciaal voor deze groep. Ook wordt opvang gezocht in bijvoorbeeld Blijf-van-mijn-lijfhuizen.

Daders moeten de slachtoffers na een veroordeling vaak al schadevergoeding betalen. Ook probeert het OM hun winsten te plukken. Als de overheid ook nog de rekening voor opvang aan de mensenhandelaren stuurt, wordt deze vorm van criminaliteit financieel nog onaantrekkelijker, aldus Arib en Asscher.

PODIUM 18

De bijdrage van Arib en Asscher

religie & filosofie

Nuweira Youskine

Opkomen voor wat kostbaar voor je is, lijkt me een universeel verlangen

Disclaimer

Het leken warempel wel op de staart getrapte moslims: de heilige verontwaardiging, de roep om censuur. De vele, bittere reacties op mijn column van vorige week intrigeerden me. Alsof ik opgeroepen had tot een nationale djihad.

Allemaal brave burgers, die zeiden dat ik opriep tot geweld, dat ik er niet over mocht piekeren iemand een stomp op de neus te geven. Ik kon niet laten me af te vragen waar ze zelf wel niet toe in staat waren, als een beetje inkt op krantenpapier hen al tot zulke hoogten van razernij bracht.

Laat ik vooropstellen dat mijn woorden van vorige week puur en alleen mijn eigen emoties en mijn eigen gevoelens betroffen; mijn eigen zwakte wellicht. Het persoonlijke gevoel dat uit die woorden sprak, komt ergens uit mijn tenen. Meer precies gelokaliseerd: uit mijn hart, waarin iets leeft dat onendig veel groter is dan ikzelf en mij tegelijkertijd naderbij is dan mijn halsslagader. Ik wil het koesteren, al heeft het er geen behoefte aan gekoesterd te worden. Ik wil het beschermen, al kan het prima voor zichzelf opkomen. En ja, misschien zou ik er in het ergste geval ook voor kunnen vechten, al zal ik er deze week de disclaimer aan toevoegen dat ik geweld slechts een uiterste redmiddel vind en dat ik niemand zal

vermoorden om zijn mening.

Bevreemdend vond ik eerder de verontwaardiging van de reageerders, die blijkbaar als robots kunnen blijven staan wanneer hun kind, hun ouders, hun heiligen, doelbewust vertrapt worden. Misschien zijn zij wel betere mensen dan ik, dat is heel best mogelijk – waarschijnlijk zelfs. Maar voor mij getuigt het van een gebrek aan eergevoel, en van een passiviteit waarvan ik moeite heb te geloven dat ze die onder alle omstandigheden kunnen volhouden. Opkomen voor wat kostbaar voor je is, lijkt me een universeel verlangen. Daarom rijst het vermoeden dat er meer achter de column-heisa van vorige week steekt dan we aanvankelijk geneigd zijn te zien.

Als Prince 'I Would Die for You' zingt, staan er dan ook mensen op om te razen dat hij oproept tot het martelaarschap, dat hij een zelfmoordterrorist is? Nee, iedereen snapt dat hij zijn emoties bezingt, zijn geliefde liefheeft met een vurigheid die ons rationele voorstellingsvermogen te boven gaat. Hetzelfde geldt voor ondergetekende, die haar emotie ten aanzien van háár geliefden beschreef. Als zij toevallig een islamitische achtergrond heeft, betekent dat nog niet een automatische oproep tot geweld. Zet die oriëntalistische bril toch alsjeblieft een keer af.

Er zit veel meer in de boeken over heer Bommel dan de meeste mensen denken, vindt Neerlandicus Klaas Dribergen. Toonder liet zijn opvattingen over het christendom doorschemeren in de verhalen over de beer die een kasteel woont.

Klaas Dribergen in zijn 'Bommelfauteuil'.

FOTO MAARTJE GEELS

'De ander is geen bedreiging, maar een verrijking'

Wat is voor ons niet onderhandelbaar? Die vraag staat centraal in het project 'Heilig'. Vandaag het antwoord van Jan Swinkels, psychiater en hoogleraar richtlijnontwikkeling in de gezondheidszorg.

Michaël Koorneef

"In mijn colleges aan artsen in opleiding leer ik hen om patiënten begripvol en met compassie tegemoet te treden. Met compassie bedoel ik mededogen, en niet medelijden. Aan dat laatste heb je namelijk niks, omdat er dan twee zijn die lijden.

Menselijkheid is voor mij heilig. En

aan de basis daarvan staat de ontmoeting. Als Geert Wilders zelf Mauro zou moeten uitzetten, hem dus persoonlijk in de ogen zou moeten kijken, *eyeball to eyeball*, hem zou moeten boeien en in het vliegtuig naar Angola zou begeleiden om hem daar achter te laten, zou hij dat niet kunnen.

Ik ben liever op zoek naar wat mensen bindt, dan naar wat hen scheidt. De huidige tendens is dat velen het leven als bedreigend ervaren. Onze amygdala, een kern in de hersenen die een belangrijke rol speelt bij emoties, staat nu voortdurend geprogrammeerd op onveilig, en daar handelen we naar. Terwijl veiligheid – en niet seks, zoals Freud beweerde – onze eerste behoefte is. Ik zou wensen dat we over die angst voor de ander heenstappen en in hem een

mens herkennen, zoals het verhaal van de barmhartige Samaritaan zo mooi illustreert: de hooggeachte priester en Leviet laten een slachtoffer van beroving langs de kant van de

weg liggen, ze willen hun handen er niet aan vuilmaken en lopen snel verder. Maar de geminate Samaritaan heeft wel oog voor hem. Compassie. Hij ziet daar immers een mens. Dus ontfermt hij zich over hem, hijst hem op zijn ezel en brengt hem naar een herberg.

Daar komt nog eens bij dat iemand van buitenaf vaak beter in staat is je te wijzen op zaken die niet goed gaan, omdat hij er verfrissend anders naar kijkt. We hebben de ander dus hard nodig; hij is geen bedreiging, maar een verrijking."

Vanavond spreekt Paul Rosenmöller met psychiater Jan Swinkels: OBA Live, Radio5, 19.00 uur. www.obalive.nl 'Heilig' is een project van Trouw, Ikon, het Soeterbeeck Programma van de Radboud Universiteit Nijmegen en Nieuwwij.nl

Jan Swinkels

religie & filosofie

Een heer van stand en de Bijbel

INTERVIEW

Gerrit-Jan Kleinjan

Een beer in een ruitjesjas die in een kasteel woont en die samen met een jonge poes avonturen beleeft die altijd goed aflopen. Zo op het eerst gezicht ligt het niet voor de hand om de bekende verhalen van Marten Toonder over Olivier B. Bommel en Tom Poes met de Bijbel en het christendom te associëren. Klaas Dribergen (1979) denkt daar anders over: "Ik ben ervan overtuigd dat Toonder zijn opvattingen over het christendom en de Bijbel liet doorschemeren in zijn werk", zegt hij.

Neerlandicus Dribergen is sinds zijn dertiende in de ban van de 'heer van stand'. In zijn woonkamer zetelt

Dribergen op een ouderwets fauteuil, bekleed met diepgroen velours, en drinkt hij thee uit een Bommelmok. Boven de deur tikt een klok met de beeltenis van de stripbeer. Dribergen: "Wat me aanspreekt is de sprookjesachtige sfeer in de tekeningen. Er is vaak iets bijzonders aan de hand. Gebruiksvoorwerpen zien er gek uit en er gebeuren dingen die in het echt niet kunnen."

Een paar jaar geleden voltooide Dribergen zijn studie Nederlands aan de Vrije Universiteit met een scriptie over bijbelse verwijzingen in Bommel. Nu is het afstudeeronderzoek uitgegroeid tot het boek 'Bommel en Bijbel'. In het werk, dat sinds deze week in de winkel ligt, gaat Dribergen op zoek naar de Bijbel en het christendom in de Bommelverhalen. Tussen 1941 en 1986 hield Mar-

ten Toonder de lezers een kritische en humoristische spiegel voor via dierenfiguren die zich als mensen gedragen. Belangrijke maatschappelijke thema's uit de tweede helft van de

De Bijbel en het christendom duiken steeds op in het beeldverhaal

twintigste eeuw, van jeugdproblematiek tot aan vreemdelingenangst, vinden hun weerslag in de verhalen. "Toonder was geen christen, maar

verdiepte zich tijdens zijn leven wel uitgebreid in uiteenlopende religies en levenbeschouwingen", vertelt Dribergen. Marten Toonder had een afkeer van mensenmassa's die slaafs achter een leider aanlopen. Dat stootte hem ook in het christendom af. "Het speelt niet de hoofdrol, maar de Bijbel en het christendom duiken op verschillende manier op in Toonders oeuvre. Soms zijn het losse elementen, soms hele verhaallijnen."

Opgegroeid in een christelijk gezin waar iedere dag uit de Bijbel werd gelezen, viel het Dribergen steeds vaker op dat Marten Toonder dikwijls in zijn beeldverhalen verwijzingen verstopte naar verhalen uit de Schrift. Niet zo vreemd, meent Dribergen. "Aangezien het vooral de Nederlandse samenleving is die door Toonder wordt geportretteerd, is het

niet verwonderlijk dat ook iets van het christendom in de strips is terug te vinden."

Dribergen noemt Toonder ook een taalvirtuoos. Ook dat is een reden om hem met de Bijbel in verband te brengen. "Toonder had een voorliefde voor woorden en uitdrukking die in onbruik waren geraakt. Als hij heer Bommel uitdrukkingen laat verhaspelen, zijn die niet zelden ontleend aan de Bijbel. Zo zegt Bommel een keer: 'men moet alles onderzoeken en het goede behouden'. Dat komt uit het bijbelboek Tsalomon: 'Onderzoek alle dingen en behoudt het goede'."

Klaas Dribergen: Bommel en Bijbel. Bijbel en christendom in de verhalen van Marten Toonder. Uitgeverij Aspekt, Soesterberg; 347 blz. €29,95.

Uit de Bommelverhalen. Links: de evangelist Zwarte Zwadderneel leest Joost de les. In het midden: de Grote Onthaler. Rechts: Heer Bommel als de verlosser die de vreemdelingen naar het goede land brengt.

BEELDEN: DE STICHTING HET TOONDER AUTEURSRECHT

Over het calvinisme:

Marten Toonder stond duidelijk afwijzend tegenover het calvinisme. Hij had het niet zo op mensen die anderen hun waarheid willen opleggen. Toonder bekritiseerde deze levenshouding door af en toe een boetprediker op te laten duiken. De Zwarte Zwadderneel, zoals de evangelist heet, verspreidt spijt, berouw en wroeging. Zijn uitspraken zinspelen voortdurend op bijbelteksten. Zo rept het mannetje een keer over 'wening en knersing der tanden', een formulering die letterlijk afkomstig is uit de Statenbijbel en die naar de hel verwijst. Dribergen: "Met Zwarte Zwadderneel parodieert Toonder de godsdienstige predi-

king. Hij lijkt zich in deze verhalen tegen prekerigheid te keren, vooral tegen het moralisme waarmee dit gepaard gaat."

Over God (de Grote Onthaler):

"De Grote Onthaler is een veelbesproken personage dat almachtig lijkt en wrede spelletjes speelt met mensen. De Grote Onthaler is een oosters uitzienend personage, dat zich een god waant in zijn eigen universum. Dribergen: "Het lijkt alsof Toonder de spot drijft met een christelijk godsbeeld. In een interview zegt hij: 'Ik heb daar een soort godsgeloof op de hak genomen dat me altijd nogal primitief en lachwekkend is voorgekomen. Ik heb heel

wat mensen gekend die zo geloven, met de Bijbel in de hand, maar dan zo erg kinderachtig.' In een later vraaggesprek zegt hij dat de Grote Onthaler staat voor 'de albestuurder die alles weet en alles in de hand heeft.'" Wie het verhaal bestudeert, wordt verschillende kanten opgestuurd. Zo kan de Grote Onthaler ook voor een oliesjeik staan – het verhaal is geschreven tijdens de oliecrisis in de jaren zeventig. "Toch is een interpretatie die niet naar de Bijbel verwijst te kort door de bocht. Daarvoor zijn de bijbelse gegevens te talrijk."

Over Jezus:

Doet Toonder ook iets met Jezus? Ja-

zeker, stelt Dribergen. "Dan kom je bij Bommel zelf uit." In 'De andere wereld' leidt Bommel een groep vreemdelingen naar Rommeldam, een land met een overvloed aan eten en waar alles beter is. Door een misverstand zien de vreemdelingen Bommel aan voor een beloofde verlosser. "In dit verhaal zitten verschillende elementen die verwijzen naar het christendom en de Bijbel. Zo vluchten de vreemdelingen uit het land Apoka dat ten onder gaat door vuur, een verwijzing naar de Apocalyps. Bommel verliest zich in zijn rol, preekt als een messias over de betere wereld, maar faalt. Ik zie dit als een commentaar van Toonder op het messiasschap van Jezus."

Onder gelovigen

Op zondag wordt de Picasso een taxi

Wat houdt gelovigen bezig? Trouw volgt het wel en wee van de protestantse gemeente Dribergen-Rijsenburg. Vandaag: de kerktaxi.

Gerrit-Jan Kleinjan

Door de week is Antje Heezen (48) druk als gastouder. Op zondag bestuurt ze de kerktaxi. "Vandaag breng ik twee ouderen naar de kerk", zegt ze in de Citroën Picasso, buiten kerktijden de gezinsauto van de familie Heezen.

In elkaar gedoken, met een sjaal om tegen de kou, zit Hetty Kret (91) al te wachten. Voor haar huis doet een plastic tuinstoel dienst als kerktaxistandplaats. Eenmaal op de rijderstoel van de Citroën vertelt ze honderduit: haar hulp is ziek en vorige week had ze een boottocht met haar kinderen en kleinkinderen. 'Heerlijk! Heerlijk!', vindt Kret het dat de kerktaxi haar iedere zondag-

ochtend ophaalt. "Anders kwam ik niet meer in de kerk." Ze gaat verder met een ander thema: "Ik ben zo doof! Hou op! Als ik wil oversteken moet ik zelfs achterom kijken."

Antje Heezen haalt sinds een jaar ouderen op. "Het is bij deze generatie zó gewoon om elke zondag naar de kerk te gaan." Ze heeft al 'ontzettend veel' cadeautjes en bedankjes gekregen van de bejaarden. Lachend: "Het is ook gewoon gezellig."

De kerk en het vrijwilligerswerk dat erbij hoort, zegt Heezen, zijn belangrijk voor haar. "Dat je de hele maatschappij ontmoet is een groot woord, maar in de kerk kom je wel alle leeftijden tegen."

Op het volgende adres woont Dikkie van den Breul (83). Ook zij vindt

de ophaaldienst een uitkomst, zegt ze. "Ik heb het aan mijn evenwicht." Ze moet, vertelt Van den Breul, er niet aan denken om thuis 'via een bandje' naar de kerkdienst te luisteren. Ongezellig, stelt ze. "Maar ik kom ook voor de zegen, hoor."

De kerkenraad van Dribergen sloot vorig jaar het gebouw waar Van den Breul jaren kerkte. Het is wenen op haar nieuwe stek. "Ik ken nog niet iedereen. Maar ik ben een makkelijke prater. Ik spreek mensen gewoon aan. Vroeger was ik demonstratrice, ik ging het hele land door met koffie en thee van Van Nelle."

Daar komt de Immanuelkerk in zicht. Hetty Kret en Dikkie van den Breul pakken elkaar stevig onder de arm. Samen schuifelen ze de kerk in.

advertentie

facade 2012
17 AUG 18 NOV
Middelburg
niets is wat het is
alles is wat het lijkt
www.facade2012.nl

PAND PAULUS
Korte Haven 125, Schiedam

BETREKKINGEN
15 SEPTEMBER - 14 OKTOBER

- PETER HELLEMONS
- CAREN VAN HERWAARDEN
- STIJN PEETERS
- AHMET POLAT
- EFRAF ZEHAVI

www.stichtingkunstwerkt.nl

LAATSTE WEKEN
THE RAINBOW NATION
MUSEUM BEELDEN AAN ZEE
HEDEENDAAGSE BEELDHOUWKUNST UIT ZUID-AFRIKA
NOG TOT EN MET 30 SEPT. 2012
WWW.BEELDENAANZEE.NL

Bel voor advertentiemogelijkheden of advies op maat 010-286 6317